

MANUSFORMAT FÖR FIKTIVA FILMER

version 26.01.2026

Timo Lehti

Grunder

Manusformat för fiktiva filmer är ett sätt formatera text på en A4-sida enligt vedertagna regler. Manus skrivna enligt format är lätta att läsa och ser professionella ut. Mängden sidor är en bra fingervisning för hur lång filmen blir. I regel motsvarar en sida manus en minut färdig film.

För ett par decennier sedan användes hemmasnickrade format även i Finland, men på 2020-talet krävs en högre nivå. Manusprogram gör merparten av formateringen åt användaren och det finns olika program på marknaden varav vissa är gratis att använda.

Grundtanken i manustext är att tydligt och kortfattat beskriva scenen som filmens publik kommer att se och höra. Manusformat har i princip bara tre element.

1: Scenrubrik som anger händelsernas plats och tid på dygnet

INT. KLASSRUM. DAG

(I scenrubriker används förkortningar: INT. = interiör = inomhus, EXT. = exteriör = utomhus. För tid på dagen används i sin enklaste form enbart två beskrivningar: DAG eller NATT)

2: Beskrivning av vad som händer / parentes, där det centrala som händer framgår

LÄRAREN, 47, står framför klassen. Hen tittar på lågstadieeleverna som sitter vid sina pulpeter.

3. Dialog, där det framgår vem som säger något och vad hen säger:

LÄRARE
När läraren frågar er någonting
svarar ni.

Med hjälp av dessa simpla element är tanken att få med allt väsentligt i manuset.

På nästa sida ser du en enkel exempelscen.

LÄRAREN, 47, står framför klassen. Hen tittar på lågstadieeleverna som sitter vid sina pulpeter.

LÄRARE
När läraren frågar er någonting
svarar ni.

Läraren pekar på RAUNI, 8, som sitter i första raden.

LÄRARE (CONT'D)
Vad tycker du om manusformat för
fiktiva filmer?

RAUNI
Om vad då?

LÄRARE
Manusformat för fiktiva filmer.

Rauni rycker på axlarna: jag vet inte vad du pratar om.

LÄRARE (CONT'D)
Typiskt. Så typiskt.

Läraren sluter ögonen och suckar.

LÄRARE (CONT'D)
Ut härifrån.

Rauni tittar på Läraren och sedan på de andra eleverna.

LÄRARE (CONT'D)
(skriker)
Ut härifrån! UT!

Rauni stiger upp och går mot dörren. De andra eleverna följer efter.

Läraren står i det tomma klassrummet och stirrar på golvet.
En tår faller nerför kinden.

På denna sida har några förklarande kommentarer inkluderats.

1 INT. KLASSRUM. DAG 1

Personens namn och ålder (första gången) → LÄRAREN, 47, står framför klassen. Hen tittar på lågstadieeleverna som sitter vid sina pulpeter.

LÄRARE
När läraren frågar er någonting svarar ni.

Läraren pekar på RAUNI, 8, som sitter i första raden.

LÄRARE (CONT'D) ← = CONTINUED innebär att samma person har på varandra följande repliker
Vad tycker du om manusformat för fiktiva filmer?

RAUNI
Om vad då?

LÄRARE
Manusformat för fiktiva filmer.

Rauni rycker på axlarna: jag vet inte vad du pratar om.

LÄRARE (CONT'D) ← Repliken har ersatts med att någonting händer
Typiskt. Så typiskt.

Läraren sluter ögonen och suckar.

LÄRARE (CONT'D)
Ut härifrån.

Rauni tittar på Läraren och sedan på de andra eleverna.

LÄRARE (CONT'D)
(skriker) ← Text som förtydligar rubriken (Parenthetical)
Ut härifrån! UT!

Rauni stiger upp och går mot dörren. De andra eleverna följer efter.

Läraren står i det tomma klassrummet och stirrar på golvet.
En tår faller nerför kinden.

Scenens "avslutande bild" (ett försök att återge huvudpersonens sinnesstämning)

REGLER FÖR MANUSFORMAT

Etablerad praxis är att manus skrivs i presens, händelserna sker alltså i nutid. T.ex. "Läraren pekar". (Inte i imperfekt "Läraren pekade.") .

Den *gyllene regeln* för manusformat är följande: Skriv så konkret som möjligt vad som kan ses och höras i scenen. Om man betraktar detta ur filmmakarnas perspektiv, skulle regeln kunna formuleras så här: skriv saker som är möjliga att skådespela, filma och ljudsätta.

Följande beskrivning av en händelse kommer knappast att få någon att häpna, men den är förhållandevis tydlig och kompakt:

Läraren står i det tomma klassrummet och stirrar på golvet.
En tår faller nerför kinden.

Det är fråga om en beskrivning av en händelse och den signalerar att personen upplever något känslotillstånd. Beskrivningen öppnar inte upp personens inre liv för mycket utan lämnar rum för tolkning.

Enligt formatreglerna är det inte rekommenderat att istället för tidigare nämnda händelsebeskrivning skriva: "Läraren erinrar sig sina egna hemska upplevelser från skolan och förstår att hen agerat på precis samma sätt som hens egen lärare gjorde för årtal sedan."

En annan viktig regel för att skriva manus är: Fokusera på det väsentliga och försök inte beskriva allt som syns, hörs eller händer i detalj. Det här innebär att det inte är vettigt att beskriva varenda detalj i exempelsen. Ett exempel på detta kan vara: "På väggen bakom läraren syns en gammal karta över Europa, där Öst- och Västtyskland är separata stater, medan Tjeckoslovakien och Jugoslavien är enhetliga stater." Om alla detaljer i klassrummet skulle beskrivas med samma precision, skulle scenen lätt bli flera sidor lång - och det väsentliga skulle försvinna bland detaljerna!

Det är också etablerad praxis att personerna i ett manus presenteras på ett specifikt sätt (enligt: LÄRARE, 47) när de nämns i manuset för första gången. Efter det här används alltid samma namn för personen (inte så att en person som heter Rauni benämns på olika sätt i olika sammanhang, i stil med: Rauni, mörkhårig elev, oskyldig stackare).

Kort sagt: I filmmanusformat skriver man så tydligt och konkret som möjligt om saker som är väsentliga för scenen och helheten. (Det går förstås att visa och berätta i princip vad som helst i en film, men avsikten med denna korta anvisning är inte att gå igenom alla dessa möjligheter.)

Om du förhåller dig seriöst till manusskrivande ska du inte kämpa emot reglerna utan dra nytta av dem. Och kom ihåg att också regler ändras, om än långsamt.

Källor:

Raymond G. Frensham: Teach Yourself Screenwriting (McGraw-Hill, 2. edition, 2003) kapitel 2 Screenplay Layout: Your Visual Language

Antero Arjatsalo: Käsikirjoituksen muoto 01/2007